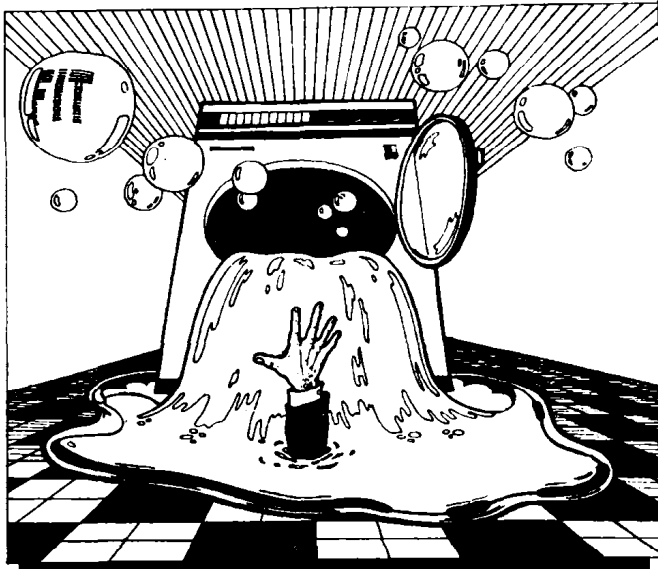

Вальтер КАУЕР

ПРАЛЬНИЙ ДЕНЬ

Оповідання

Богобояз Ізідор Тайлькес усе своє життя був тим, кого звичайно називають невдахою. Причому йшлося не про його матеріальне становище — воно було досить-таки пристойне як на старого парубка, службовця державної установи, а про прикрасі, пов'язані з його чудернацьким ім'ям. Біс його знає, що собі думав старший учитель на пенсії Андреас Тайлькес, коли, зачванившись, начепив на свого сина-первістка таку жахливу комбінацію імен на всю його майбутню життєву путь, як ото часом хлопчачи чіпляють порожню консервну бляшанку на котячий хвіст, з тією лише різницею, що в таких випадках здебільшого швидко знаходиться звірлююча душа, яка визволяє тварину від її гримучої прикраси. А щодо ймення, то це було неможливо, і вже у школі бідолаху обдаровували всіма можливими варіантами прізвиць, про які гут розводились навряд чи варто, бо ж ми розповідаємо історію, а не намагаємось побільшити муки нашого бідолахи. Одне слід відзначити: щоразу як на уроці закону божого викладач загадував учням вивчити напам'ять псалом Богобояза Геллерта¹, у класі вибухав регіт. Це, між іншим, може наштотхнути на здогад, чому старий учитель дав своєму синові таке ім'я, але це тільки здогад, не більше, бо ім'я Ізідор не перегукувалося з жодними живими чи то мертвими особами.

Найпростішим виходом зі становища, скажуть нам, було б просто змінити ім'я або вжити якусь американізовану абрєвіатуру, що так увійшли у моду, як-от, скажімо, Ізібог або Боядор. Звичайно, Боядор звучало б навіть екзотично, але задовика полягала в тім, що тато

Андреас був ще живий, і Богобояз Ізідор Тайлькес ніколи б не наважився змінити своє ім'я. Тож, зціпивши зуби, він пробивався крізь середні та вищі школи, а потім зумів найнятися до однієї установи, яка своєю назвою та призначенням навряд чи поступалася перед неймовірною комбінацією імен пана Тайлькеса — він став секретарем державного уповноваженого у справах статистичних заходів із питань штучного запліднення худоби швейцарської бурої породи! От бачите! Автор, правда, не знає, чи існує аналогічний уповноважений і для інших порід худоби, що їх у нас розводять, але це дуже ймовірно, враховуючи звичай перекладати відповідальність з однієї голови на іншу — звичай, такий поширений у наших державних установах. Богобояз Ізідор Тайлькес задовольнявся тим, що сміливо почав підписувати офіційні папери просто Б. Т. із завитушками, прагнучи уникнути кепкувань у інших відділах установи, по яких курсували його папери, — хтось та мусив використувати оті статистичні нісенітниці, які продукувала його контора. Він мав маленьку квартиру-модерн у передмісті, звідки щоранку їздив на службу власною машиною, була в нього приборальниця, але дружини не було. Досі всі заліцянця БІТа (так він тепер називав себе в чоловічому товаристві) зазнавали цілковитого краху, викликаючи в жінок тільки незрозумілий сміх.

Та відколи він назвав себе БІТом, становище змінилося. В усякому разі вже на наступну суботу він призначив побачення, від якого сподівався позитив-

¹ Геллерт, Крістіан Фюрхтеггт (у пер. з нім. «Богобояз») (1715–1759) — автор духовних од та пісень.

них наслідків, а що був тільки понеділок, то часу він мав аж задосить, щоб ося належно підготувати. Плакаючи боязку надію після побачення — вечері, кіно тощо — запросити до себе гостю, він звелів добре прибрати в квартирі; задалегідь радіючи, щедро дав прибиральниці на чай і вдав, ніби не помітив, що рівень у його пляшці з найкращим коньяком знов опустився аж на дві риски; у понеділок надвечір він наважився піти зі служби на годину раніше, бо надумав забрати з пральної своєю найкращу білизну. БІТ, звичайно, мав у квартирі модерну автоматичну пральну машину з усіма пристроями, але ж він ніколи в житті не прослухав курсу програмування і не був фахівцем у галузі електроніки, отож і близько не підходив до тієї машинерії з її кнопками, вимикачами та програмами, а білизну завжди віддавав до пральні. Отож він їхав у своїй машині й насвищував щось веселе; це було, як ми вже згадували, надвечір у понеділок, і отоді й почалася трагедія Богобояза Ізідора.

Він припаркувався в недозволеному місці, бо, швидко розглянувшись, переконався, що поліцай, який наглядав тут за вуличним рухом, був досить далеко і саме виписував квитанцію на штраф, а отже, міг опинитися біля БІТової машини не раніш як за десять хвилин, а БІТ розраховував десь за три хвилини вже повернутися з пральні і зразу чкурнути на своїй машині геть. Та він був просто ошелешений, коли побачив замкнені двері пральні, а на них написане від руки оголошення про те, що на найближчі два тижні пральню закрито на «виробничі канікули». А його найкраща білизна була там, у пральні!

Зрозуміла річ, не такий він уже був злидар, щоб не мати іншої білизни, але річ у тім, що та білизна була невипрана. Отже, доведеться вдатися до послуг іншої пральні, яку він ненавидів, бо то була пральня самообслуговування. Але нікуди не дінешся — лишалося тільки помчати додому, взяти білизну і гнати до самообслуговування.

Через якихось двадцять хвилин він сумно стовбичив у черзі за кількома жінками, що, певні, місяцями збирали брудну білизну в своїх багатодітних родинях. А коли хвилини за десять до закриття черга нарешті дійшла до нього, то з'ясувалося, що він не має дрібних грошей, а жінки тільки промовисто презирались і посміхалися співчутливо: мовляв, таке може статися тільки з чоловіком. А одна дама сформулювала свій висновок досить категорично: «Вам треба одружитися, молодий чоловіче!» — і цим викликала схвальні репліки, що перейшли у довгі теревені, аж поки пральню зачинили і жінки розійшлися. БІТ теж подався додому з клумаком брудної білизни під пахвою і сердито кинув його у передпокої біля пральної машини, яка глузливо дивилася на нього своїм велетенським скляним оком. Потім він вихилив чарку коньяку і впав на ліжку, поринувши в невеселі роздуми про свої матримоніальні плани.

Наступного ранку він побачив клумак з білизною, висунути порожню шухляду в комоді й пральну машину, що вирячалася на нього. Він поїхав до своєї контори, а по дорозі прийняв героїчне рішення: він сам випере собі білизну. Це ж просто ганьба, що він досі не зважувався цього робити, адже в проспекті, що лежав занедбаний у шухляді кухонної шафи, ясно сказано: повний автомат із центрифугою для висушування білизни. БІТ склав собі точний план дій — адже він був статистик і знав, як важливо точно спланувати те, що ти надумав зробити.

Отже, він мав купити пральний порошок, праску та дошку для прасування. Купити нову білизну спало йому на думку лише після трагедії, коли було вже запізно. А от про що він зовсім не подумав, то це про відра та ганчірки, щоб витирати підлогу, але й це спало йому на думку занадто пізно.

Побувавши в секції пральних засобів універсального магазину, він уместився в своїй квартирі перед пральною машиною і почав уважно вивчати інструкцію. Це було у вівторок увечері, тож часу він мав ще багато. БІТ слухавно — інструкцію було написано в категорично-наказовому стилі — насипав прального порошку в передбачений, як він гадав, для цього отвір і натиснув на потрібні кнопки. Червоне око в машині погрозило спалахнуло, і він задоволено опустив прозору кришку, з цікавістю спостерігаючи процес, що розпочався під кришкою. Білизна крутилася у барабані, але не видно було, щоб вона пралася. Нарешті Богобоязові розвиднилось у голові, і він кинувся до інструкції. Та певна ж бо річ, ха-ха, ніхто ж не пере без води! Задоволений із себе, він натиснув на відповідну кнопку, покрутив коліщатко і подумав, що тепер, потягнувши коньяк, він спокійненько спостерігатиме процес прання; аж раптом скляна кришка з огидним тріском підскочила вгору, червоне око схидно підморгнуло, а тоді машина бурхнула просто в обличчя ошелешеному Богобоязові піввідра води. Слідом за водою вилетіла сорочка і, перш ніж він устиг отямитися, гарячий струмінь пари прорисчав у нього над самим вухом і вдарив у протиліжну стіну, де вмить перетворив почеплений на стіні оригінал Ерні¹ в копію Пікассо. Сердитим штурханом БІТ зачинив круглі скляні дверцята, машина засопіла, повелася нібито цілком гечно і почала прати. Щоправда, при цьому вона якось дивно клекотала, але так воно й мало бути — адже вода шумить.

Клекотання ставало все гучнішим, машина заревла як ураган, а БІТ сидів, виснажений в своєму кіслі у вітальні, підживлявся коньяком і прикидав, скільки можна взяти за понівечену гравюру на найближчому аукціоні сюрреалістів. Аж тут, на превеликий свій жах, він помітив, що з передпокою до вітальні тече декалі ширший струмок. Проклинаючи сучасне планування квартир, БІТ став шукати в

¹ Ерні, Ганс (нар. 1909 р.) — швейцарський художник-графік.

інструкції книжку, яка змусила б машину замовкнути і, як він сподівався, припинити оте розливання води. Та дарма! І, коли вода уже сягнула йому вище кісточок, він викрутив запобіжник на щитку. Фурчання, клекотіння, плюскіт відразу ж припинилися, але, цілком зрозуміло, Богобояз опинився в темряві. Його охопив панічний страх, і він вибіг із квартири, щоб негайно викликати собі на допомогу монтера.

БІТ, може, й розумівся на статистиці, але монтерів він знав погано. Перші четверо навіть не подумали підійти до телефону, п'ятий, очевидно, проживував ввечерю й невизначно пообіцяв, що загляне до нього найближчими днями, а тим часом нехай пан... як там його... Богобояз слухняно сказав «БІТ» і зразу ж мусив відсмикнути трубку на півметра від уха, бо інакше голосний сміх, а тоді погрозливе гарчання мембрани роздерли б йому барабанну перетинку. Та він що, сміється з людей? Знайшов дурного!

Усю ніч з вівторка на середу БІТ витирав підлогу, позичивши відра, ганчірки та пакунок свічок, бо коли він нерішуче спробував закрутити запобіжник, машина зразу ж почала плюватися знову. БІТ був уже такий невиспаний і знервований, що оте важливе побачення дедалі більше перетворювалося в його уяві на подію другорядну і незначущу.

Ми могли б ще довго розповідати про те, як Богобояз Ізідор Тайлькес прожив наступні дні, але обмежимося коротким викладом історії його хвороби та її основних пунктів: БІТ зазнав тяжкого нервового струсу, коли спробував випра-

ти білизну содовим милом біля громадської колонки, за що його звинуватили в забрудненні водного джерела; потім він, як кажуть, хотів купити в універмазі пральну дошку, і після довгих і марних пояснень обуреного управителя, що в сучасному магазині таких раритетів не продають, його знов-таки передали поліції. Потім його схопили при спробі нападу на антикварну крамницю на центральній вулиці, коли він, вертаючись з поліційного відділка, де підписував протокол, побачив у вітрині, поруч із старою катеринкою та грамофоном з великою трубою, пральну дошку ціною в сімсот франків. Тут Богобояз розшарівся й просто-таки оскаженів, антиквар ледве врятувався втечею, а його антикварні товари від рук розлюченого Богобояза стали ще антикварнішими.

Коли БІТа випустили з психіатричної лікарні, була субота, але не та, а на три тижні пізніше. Тепер, я думаю, ви погодитесь з моїм твердженням, що БІТ завжди був невдахою. А вся суть у його неймовірному імені, і через те він і досі неодружений.

Р. S. Між іншим, Богобояз Ізідор Тайлькес собі на віху придбав автоматичний кавник, бо лікар суворо заборонив йому вживати алкоголь, і він став завзятим любителем кави. Проте подекують, ніби він п'є каву тільки у ресторанах, причому іншим відвідувачам впало у вічі, що при найменшому сичанні пари БІТ мерщій ховається під стіл.

*З німецької переклав
Аркадій ПЛЮТО*